

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2026-2028 ja talousarvion 2026 laadintaohje

Yhtymähallitus 29.04.2025 § 65
75/02.02.02/2024

Koulutuskeskus Salpauksen toiminta- ja taloussuunnittelu perustuu kolmen vuoden jäniteellä laadittavaan toiminta- ja taloussuunnitelmaan, vuosittaiseen talousarvioon sekä tilinpäätösennusteeseen. Kuntayhtymällä on käytössään ajantasainen seurantajärjestelmä, jonka avulla arvioidaan tavoitteiden toteutumista ja mahdollisia poikkeamia. Jäsenkuntia informoidaan neljännesvuosittain osavuositarkastuksilla, jotka kuvaavat toiminnan ja talouden toteutumista.

Perussopimuksen mukaisesti toiminta- ja taloussuunnitelma sekä seuraavan vuoden talousarvio on käsiteltävä vuoden loppuun mennessä. Talousarvio laaditaan suoraan käyttösuunnitelmatasolla. Kevätkaudella laadittava kuluva vuoden tilinpäätösennuste toimii talousarvion tietopohjan päivityksenä – erityisesti juuri ennen vuoden alkua saatavan rahoituspäätöksen huomioimiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) antaa vuosittain vuoden loppuun mennessä päätöksen seuraavan vuoden valtionosuusrahoituksesta. Ennakkotietojen perusteella ministeriö pyrkii ensi kertaa antamaan kesäkuussa koulutuksen järjestäjille arvion jatkuvan oppimisen opiskelijavuositarkastosta vuodelle 2026. Oppivelvollisten opiskelijavuositarkastusta ei jatkossa rajoiteta. Valtioneuvoston puoliväliriihen (huhtikuu 2025) päätösten mukaan ammatilliseen koulutukseen ei kohdistu lisäleikkauksia.

Toiminta- ja taloussuunnitelman ja talousarvion valmistelu etenee alla olevan aikataulun mukaisesti:

Aikataulu/mennessä:	
Valmistelu	
Investointisuunnitelman laadinta	Johtoryhmä huhtikuu
Talousarvion laadintaohjeiden valmistelu	
Talousarvion laadintaohjeiden käsittely	Yhtymähallitus 6. toukokuuta 3. kesäkuuta
Talouden kokonaisraamitus	Yhtymähallitus 3. kesäkuuta
Talousarvion laadintaohjeiden hyväksyntä	
Koulutustarjonta, investointisuunnitelma sekä talouden kokonaisuus	Yhtymähallitus 3. kesäkuuta
TS 2026-2028 (2029–2030)	
Talousarvioesitys tallennettuna taloussuunnitteluohjelmaan	21. elokuuta
Toimielinkäsittelyt	
Strategian kehitysohjelmien esittely, tavoitteet ja mittarit	Yhtymähallitus 9. syyskuuta
Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvio 2026 esityksen 1. käsittely ja lausuntopyynnöt omistajakunnille	Yhtymähallitus 30. syyskuuta
Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvio 2026 esityksen 2. käsittely tarvittaessa, varapäivä	Yhtymähallitus 7. lokakuuta
Kuntalausuntojen käsittely ja	Yhtymähallitus 14. lokakuuta

Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvion 2026 hyväksyminen ja esitys yhtymäkokoukselle hyväksyttäväksi	
Taloussuunnitelma 2026–2028 ja talousarvion 2026 hyväksyminen	Yhtymäkokous 18. marraskuuta

Tavoitteena vaikuttava toiminta ja työllistymiseen tähtäävä koulutustarjonta

Poikkeuksellinen maailmantilanne ja epävarmuus vaikuttavat tulevaisuuden näkymiin. Päijät-Hämeen maakunnan tilanne on monilla aluetalouden mittareilla edelleen haastava. Alueella näkyy korostuneesti rakennemuutoksen, matalan koulutustason, kasvaneen maahan muuttaneiden määrään ja väestön ikääntymisen sekä ylisukupolvisen syrjäytymisen vaikutukset.

Vuoden 2025 koulutusleikkaukset kohdistuvat koulutustarjonnan määrään ja laajuuteen. Ensimmäistä kertaa joudumme vähentämään koulutuksia ja harkitsemaan tarkemmin, mihin koulutuksiin vähentyvät opiskelijavuodet suunnataan. Vuoden 2026 jatkuvan oppimisen rahoituksen opiskelijavuosisikatto arvioidaan ministeriön toimesta ensi kertaa kesän aikana.

Opiskelijavalinta ja koulutustarpeeseen perustuva tarjonta ovat keskiössä vuoden 2026 suunnittelussa ja onnistumisessa. Opiskelijavalintaprosessia ja valintakriteerejä on tarkennettu siten, että ne ohjaavat valintaa aiempaa enemmän koulutustarpeen ja työllistymismahdollisuuksien perusteella.

Kehitämme koulutustarjontaa ja avaamme lyhyempiä työllistymisen mahdollistavia koulutuskokonaisuuksia. Koulutustarjontaan vaikuttavat mm. työllistymisnäkömät, alan vetovoima, hakijan aiempi koulutustausta ja vapaa hakeutumisoikeus, erityisesti oppivelvollisten kohdalla. Alueellisena koulutuksenjärjestäjänä Salpauksella on erityinen vastuu tarjonnan onnistuneesta suuntaamisesta. Resursseja on kohdistettava tasapainoisesti perusopetuksen päättävien, ilman tutkintoa olevien ja jatkuvassa haussa hakeutuvien opiskelijoiden kesken. Aloituspaikkoja on suunnattava koulutuksiin, joista työllistytään tai siirrytään jatko-opintoihin. Oppivelvollisille Salpauksen tulee olla paitsi väylä mielekkääseen työhön myös todellinen vaihtoehto lukiolle matkalla korkeakouluun. Toteutuakseen tämä edellyttää suunnitellut ja johdetut jatko-opintoja tukevat Salpaus toteutukset, läpi opintojen jatkuvan ohjauksen. Jatko-opintopolun rakentaminen ammatillista väylää pitkin tulee alkaa jo peruskoulussa osana opinto-ohjausta ja myös huoltajien informointia.

Oppisopimuskoulutuksella voidaan vastata myös niiden alojen osaamistarpeisiin, joille ei ole riittävästi kysyntää oppilaitosmuotoisena koulutuksena. Aikuisten koulutuksessa on tärkeää aiemman osaamisen tehokas tunnistaminen ja tunnustaminen. Hyvin toimiva prosessi mahdollistaa koulutuksen tehostamisen ja opiskeluaikojen lyhentämisen.

Tiivistynyt salpaustasoinen koulutuksen toiminnanohjaus, sisältäen yhtenäisen opetuksen resurssijohtamisen opetuksessa ja myös kuntayhtymäpalveluissa sekä johtoryhmän käyttöön rakennettu tarkentunut koulutustarjonnan seuranta- ja suunnittelujärjestelmä tukevat tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestämisoaamisessa ja alueellisessa asiakkaiden – opiskelijoiden ja työelämän – tarpeisiin vastaamisessa on onnistuttava aina vaan paremmin. Tämä näkyy oppivelvollisten, jatkuvan oppimisen, yritysten ja työelämän sekä digitaalisten palveluiden kehittämisessä. Keskiössä ovat vaikuttavuuden parantaminen, työllistyminen ja uraohjaus.

Salpaus on hakenut mukaan valtakunnalliseen ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeiluun. Kokeilulla pyritään vastaamaan muuttuvaan työ- ja elinkeinoelämän sekä väestön koulutustarpeeseen ja vahvistamaan koulutuksenjärjestäjän, hallinnon ja alueellisen työelämän vuoropuhelua. Kokeilu toteutetaan vuosina 2026–2033 ja siihen valitaan enintään 40 koulutuksenjärjestäjää. Hakemusten arvioinnista vastaa Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi. Opetus- ja kulttuuriministeriö käy kokeilun aikana neljän vuoden välein neuvottelut koulutuksen vaikuttavuus- ja laatutavoitteista, jotka kirjataan sopimukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuulee kokeilulupaa hakeneita Karvin pisteytyksestä alkusyksystä 2025 ja päättää syksyn aikana valittavista järjestäjistä. Karvin arvioinnin lisäksi päätöstä tehdessään ministeriö varmistaa myös, että kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät muodostavat alueellisesti, opiskelijamääriltään, kansalliskieliltään, tutkintotarjonnaltaan ja omistajapohjaltaan riittävän monipuolisen järjestäjäverkon.

OKM käy kokeiluun valittavien koulutuksen järjestäjien kanssa neuvottelut keväällä 2026, joissa sovitaan mm. tavoitteista ja toimenpiteistä koulutustarjonnan ja työmarkkinoiden kohtaannon sekä laadun varmistamiseksi. Lisäksi neuvotteluissa sovitaan toimista, joilla koulutuksen järjestäjä etenee asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

Ammatillisella koulutuksella ja Salpauksella on tärkeä rooli TE-uudistuksessa, erityisesti aikuisten osaamisen varmistamisessa. Päijät-Hämeessä toimii vuodesta 2025 lähtien kaksi työllisyysaluetta: Lahden työllisyysalue sekä Hollolan vetämä Päijät-Hämeen työllisyysalue. Molemmat työllisyysalueet voivat hankkia koulutusta halutessaan omistamaltaan sidosyksiköltä eli Salpaukselta ilman kilpailutusta. Kuntayhtymä ei lähtökohtaisesti ole lainkaan markkinatoimija vaan kuntien yksi julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muoto. Se on jo luonteensa vuoksi kuntien sidosyksikkö, jolle työvoima-alueet voivat antaa tehtäviä. Salpauksella on yhteistyösopimus molempien työllisyysalueiden kanssa ja palvelujen suunnittelu on käynnistynyt hyvin. Toimiva koulutukseen ohjaus, osaavat toimijat ja moniammatillinen yhteistyö ovat keskeisiä tekijöitä opiskelukuntoisten henkilöiden tavoittamisessa ja työllistymisen edistämisessä. Yhteistyötä koordinoivat yhteinen ohjaus- ja suunnitteluryhmä. Jos työvoima-alueet päättävät hankkia jonkun koulutuksen markkinoilta, tarjouksen antaa Salpaus-palvelut Oy.

Salpauksen strategian päivitys osana toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelua

Salpauksen strategiaa päivitetään keväällä 2025 osana vuoden 2026 toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelua. Päivitettävä strategia pohjaa vahvasti nykyiseen, edelleen hyvin toimivaan strategiaan ja Salpauksen uuteen toimintamalliin. Toimintamallia tulee kuitenkin kehittää edelleen muuttuvaa tilannetta vastaavaksi.

Sisäisiä toimintaprosesseja on muokattava vastaamaan paremmin työelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin. Uuden strategian työnimenä ja teemana on ”Haluamme, että työllistyt.” Tavoitteena on entistä vaikuttavampi toiminta, erityisesti työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tukeminen. Peruskoulun päättävien ikäluokka alueella pysyy vakaana vuoteen 2030 asti, minkä jälkeen alkaa selkeä lasku. Tämä vaikuttaa paitsi Salpaukseen, myös kaikkiin alueen

toisen asteen koulutuksenjärjestäjiin. Toisen asteen koulutustarjonnan määrää ja kohdentumista on tärkeä tarkastella uudella strategiakaudella ennakoiden ja yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa.

Strategian mukaiset tavoitteet strategiakaudelle ja toimenpiteet vuodelle 2026 sisällytetään talousarvioon 2026 ja vuosien 2026–2028 toiminta- ja taloussuunnitelmaan.

Kuntayhtymän talouden kehitys

Vuosi 2025 on käynnistynyt Salpauksessa vakaasti, huolimatta ammatilliseen koulutukseen kohdistuvista valtakunnallisista säästöistä. Toisin kuin moni muu koulutuksen järjestäjä, emme ole joutuneet käynnistämään laajoja muutosneuvotteluja. Tilanne kuitenkin edellyttää toiminnan sopeuttamista – erityisesti rekrytoinneissa, hankinnoissa ja muussa toiminnassa. Kohdennetut henkilöstövähennykset tulevat olemaan väistämättömiä.

Valtionosuusrahoitus vuodelle 2025 on 60,9 miljoonaa euroa, mikä on 843 000 euroa vähemmän kuin talousarviossa ennakoitiin. Tämä kasvattaa vuoden 2025 alijäämäennusteen noin -1,5 miljoonaan euroon. Tilinpäätösennuste valmistellaan kesäkuun yhtymähallitukseen, ja se tarkentaa tulosennustetta. Tarvittaessa talousarviomuutos esitetään syksyn yhtymäkokouksessa.

Edellisen vuoden tulos ja varautuminen muutoksiin

Vuoden 2024 tilinpäätös oli ylijäämäinen ja ylitti talousarvion tavoitteet. Kulurakenteemme oli edelleen maltillinen suhteessa rahoitustasoon, mikä osaltaan tasaa vuoden 2025 rahoitusleikkauksen (-3,8 miljoonaa euroa) vaikutuksia. Talousarviossa 2024 olimme jo varautuneet leikkauksiin, ja keväällä 2024 saadun tiedon pohjalta jatkoimme valmistautumista ennakoivasti. Kuluhallinnan pitkäjänteisyys – alkaen jo Sipilän hallituskauden mittavista leikkauksista – mahdollistaa toimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen tuottavuuden parantamiseksi ja resurssien supistumiseen sopeutumiseksi.

Tulevat vuodet: alijäämän hallinta ja vakauden ylläpito

Vuoden 2026 talousarvio ja sitä seuraavat taloussuunnitelmat tulevat olemaan hallitusti alijäämäisiä. Käytämme aiempien vuosien ylijäämää ja hyvää maksuvalmiutta nyt Päijät-Hämeen ammatillisen koulutuksen turvaamiseksi. Julkisen talouden epävarmuus tuo mukanaan riskejä rahoituksen kehitykselle, mutta Salpaus on taloudellisesti vakaa ja valmis kohtaamaan nämä haasteet. Strateginen suunnittelu ja jatkuva kehittäminen varmistavat laadukkaiden koulutus- ja tukipalvelujen säilymisen.

Henkilöstöresurssit ja rahoituksen muutokset

Vuosina 2020–2024 saadulla väliaikaisella harkinnanvaraisella rahoituksella voitiin lisätä 180 henkilötyövuotta opetukseen ja ohjaukseen. Vuoden 2024 lopussa näistä resursseista oli käytössä vielä 22 henkilötyövuotta. Ilman uusia leikkauksia lisäresurssi olisi voinut jäädä pysyväksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2025 rahoituspäätös vähentää opiskelijavuosimäärää 336 opiskelijavuodella (-5,7 %) ja valtionosuusrahoitusta 3,8 miljoonalla eurolla (-5,9 %). Valtioneuvoston puoliväliriihen perusteella lisäleikkauksia ei ole tulossa. Vuoden 2026 talousarvio laaditaan vuoden 2025

valtionosuusrahoituspäätöksen mukaiseksi lisättynä nyt arvioidulla 1,5 prosentin indeksikorotuksella.

Henkilöstökustannukset ja sopimusneuvottelut

Käynnissä olevat työ- ja virkaehtosopimusneuvottelut tuovat lisäkustannuksia. On tärkeää, että neuvottelujen lopputulos on kohtuullinen kaikille osapuolille. Esimerkiksi yhden prosentin yleiskorotus nostaisi kustannuksia 400 000 eurolla, kun taas 8–10 prosentin korotus tarkoittaisi jopa 4 miljoonan euron lisäkuluja. Mikäli rahoitus ei kasva vastaavasti, on henkilöstömitoitusta tarkasteltava kriittisesti.

Yhteinen vastuu ja tulevaisuuden rakentaminen

Kuntayhtymän talous on edelleen vakaalla pohjalla ja velaton. Aiemmat ylijäämät mahdollistavat hallitun sopeuttamisen. Tavoitteena on pitää alijäämä mahdollisimman pienenä sekä parantaa tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Laadukkaiden palveluiden tuottaminen niukkenevilla resursseilla edellyttää tiivistä yhteistyötä ja yhtenäistä toimintakulttuuria koko organisaatiossa.

Kuntayhtymän toimitilaohjelman toteutus

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana kehittänyt systemaattisesti toimitilojaan samanaikaisesti tilojen palvelukykyä ja kuntoa parantaen ja tilankäyttöä merkittävästi tehostaen. Toimitilaohjelman päivittämistä tulee edelleen jatkaa. Yhteistyössä Haahtela kehitys Oy:n kanssa tehty Lahden keskustakampuksen toimitilaohjelman päivitys vuonna 2023 ja Vipusenkadun teknologiakampuksen toimitilaohjelman päivitys valmistui syksyllä 2024. Ohjelmia tarvitaan ja käytetään osana tulevan taloussuunnitelmakauden kiinteistöinvestointien valmistelua ja sitä pidempää kiinteistöjen kehittämisen suunnittelua.

Valmisteltavan taloussuunnitelmakauden aikana jatketaan Salpauksen Asikkalan luonnonvara-alan kampuksen toimitilaohjelman valmistelua luonnonvara-alan koulutuksen tulevaisuusselvityksen pohjalta saatujen tietojen avulla. Selvitystyö käynnistyi syksyllä 2023. Investointitarpeet alalle ovat merkittävät ja ylittävät koulutusalan rahoituksen ja kuntayhtymän talouden kantokyvyn rajat, jos alan tulevaisuudesta ja tehtävistä valinnoista ei ole riittävää näkemystä.

Toimitilaohjelman tavoitteena on edelleen vähentää vielä yli 20 % nykyisestä noin 100 000 neliöstä.

Esityslistan liitteenä 1 on talousarvion laadintaohje.

Toimitusjohtaja:

Hallitus hyväksyy kuntayhtymän Toiminta- ja taloussuunnitelman 2026–2027 ja talousarvion 2026 laadintaohjeet

Päätös:

Päätösesitys hyväksyttiin esitetyn mukaisesti.